

Malmö 2020-10-27

Ang. Socialdemokraternas och Liberalernas Budget 2021

Härmed lämnar Kommunals sektioner i Malmö Stad följande synpunkter inför förslaget till budget 2021 "Ett öppet och tryggt Malmö i en ny tid".

Vi har valt att koncentrera oss på personalpolitik för att sen kommentera övriga områden.

Inledning

Först av allt måste vi slå fast att kommunens verksamheter är underfinansierade. Det är något som framkommer tydligt i Kommunals medlemsundersökning¹.

- 66 procent, närmare 2 av 3, av våra medlemmar som arbetar i äldreomsorgen i Skåne upplever att bemanningen är otillräcklig i stort sett varje dag eller någon dag per vecka.
- 37 procent, fler än 1 av 3, i samma grupp uppger att bemanningen på deras arbetsplatser är så låg att det innebär en risk för de äldre i stort sett varje dag eller någon dag per vecka.
- 60 procent, närmare 6 av 10, av Kommunals medlemmar som arbetar i barnomsorgen i Skåne upplever att bemanningen är otillräcklig i stort sett varje dag eller någon dag per vecka.
- 25 procent, 1 av 4, i samma grupp upplever att bemanningen är så låg att det innebär en risk för barnen i stort sett varje dag eller någon dag per vecka.

Arbetsmiljöbristerna måste åtgärdas med bättre balans mellan krav och resurser i arbetet. Det behövs mer resurser för att Malmös politiker ska få den kvalitet i verksamheterna som de efterfrågar.

Och trots att verksamheterna är underfinansierade har nämnderna ålagts krav på effektiviseringar.

Utrymme för kostnadsökningar

Jämfört med budget 2020 har nämndernas ramar för 2021 räknats upp med 1,8 procent. Uppräkningen bygger på Sveriges Kommuner och Regioners bedömning om löneökningar på 2,1 procent och en ökning av konsumentprisindex på 1,1 procent. Den viktade sammanvägningen av dessa två faktorer ger ett index på 1,8 procent. Utöver detta har budgeten justerats utifrån de demografiska förändringarna. Även om de löneökningar som prognosticeras är alldeles för låga går det dock inte komma ifrån att detta är ett vedertaget tillvägagångssätt.

¹ Siffrorna gäller Kommunals avd. Skåne utifrån det är lämpligt utifrån medlemsundersökningens urvalsmetod. Svaren från Malmö kommun visar dock liknande resultat vilket indikerar att förhållandena i kommunen inte skiljer sig nämnvärt från förhållandena i länet.

Kommunal.

Det är dock beklagligt att nämnderna har ålagts ett krav på effektiviseringar. (Tekniska nämnden har effektiviseringskrav på 3 procent, Fritidsnämnden 2 procent, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 1 procent, Förskolenämnden 0,8 procent, Grundskolenämnden 0,8 procent, Funktionsstödsnämnden 0,8 procent, Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden 0,8 procent.)

Kommunal motsätter sig inte effektiviseringar men det ska komma i rätt ordning. Först måste nämnderna visa vilka effektiviseringar som är möjliga, hur de ska implementeras och vilka effekter de beräknas ge. Därefter är det rimligt att budgetera dem. Det tillvägagångssätt som vi ser idag, där politikerna inte redogör för hur de genom t.ex. bättre arbetsorganisation, bättre metoder eller bättre hjälpmedel ska åstadkomma effektiviseringar, är inget annat än förtäckta nedskärningar.

Det vi ser idag är att man försöker påskina att man gör effektiviseringar. Men vi kan se att man ökar antalet personal som jobbar med administrativa uppgifter på bekostnad av verksamheterna. Detta är ingen effektivisering. Kvalitén i verksamheten är beroende av att det finns personal som kan utföra det brukarnära arbetet och inte på hur många formulär eller enkäter som ska besvaras. Det har lett, och kommer att leda, till överdokumentation.

Ett fenomen som vi också har börjat se är att det införs mellannivåer som inte är chefer men som påverkar arbetet för medlemmarna i Kommunal på ett icke konstruktivt sätt. Det innebär också att det blir fler led att filtrera direktiv/beslut från politikerna och ledningarna i förvaltningarna. Likaså det omvända, att de som jobbar i direkt kontakt med Malmöborna får svårare att förmedla till politiker och ledning inför beslut. Detta kan leda till försämrad och otydligare verksamhet/organisation eftersom budskap tenderar att förändras "under resans gång"

Personalpolitiken i Malmö stad:

Många medlemmar i Kommunal älskar sina jobb, men hatar villkoren på jobbet. Ofrivilliga deltid, delade turer och visstidsanställningar som staplas på varandra gör det svårt att åstadkomma den höga kvalitet som stämmer överens med de anställdas kompetens, engagemang och erfarenhet.

Vi undrar vad uppdraget om tillitsbaserad styrning har lett till och varför det inte längre är intressant. Tvärtom så görs tidsstudier och övervakningen ökar av de anställda. Stick i stäv med vad som tidigare aviserats.

Låt proffsen vara proffs och ha tilltro till att anställda gör sitt bästa för Malmöborna och för verksamheten.

Förbättra anställningsförhållande för personal inom äldre- och funktionsstödsomsorg

Vi tycker att det är bra att man avsätter pengar för att förbättra anställningsvillkoren inom äldreomsorgen och funktionsstödsverksamheten.

Det är dock svårt att värdera summan och innehållet för det är endast beskrivet på ett par rader i budgeten, men 20 miljoner kronor räcker inte långt. För äldreomsorgen blir det 277 kr/anställd och månad och inom funktionsstöd blir det något mer, 340 kr/anställd och månad. Då har vi inte räknat in alla timavlönade som verksamheterna utnyttjar.

Vi vill också ifrågasätta att det inte avsätts mer pengar för att förbättra villkoren inom äldreomsorgen eftersom regeringen avsätter 4 miljarder kronor till äldreomsorgen. Mer om det nedan under rubriken *Regeringens satsningar på äldreomsorgen*.

Kommunal.

Rekrytering

Behovet av arbetskraft i välfärden är stort. En av de mest uppmärksammade rapporterna kring detta är *Sveriges viktigaste jobb finns i välfärden – rekryteringsrapport 2018* utgiven av Sveriges Kommuner och Regioner. I rapporten skriver de att ”behovsökning och pensionsavgångar fram till 2026 summeras till 508 000 personer”. Det motsvarar en ökning av personalstyrkan på 16 procent över tio år. Denna studie tar dock inte hänsyn till huruvida dagens bemanning är tillräcklig, vilket får till resultat att den tar med sig dagens personalbrist in i sina framtidsprognoser. Kommunal har i rapporten *Skatteväxling för välfärden* (2019) beräknat dagens underbemanning inom vård, skola och omsorg till 50 000 heltidstjänster.

Beräknat utifrån Malmö stads befolkning motsvarar det ett rekryteringsbehov idag på cirka 1 700 anställda för att komma tillräta med underbemanningen och ytterligare 17 000 personer fram till år 2026 för att möta befolkningsutvecklingen och pensionsavgångar.

Kompetensförsörjning

En stad av Malmös storlek borde självklart ha en övergripande tanke kring hur man introducerar, utbildar och kompetensutvecklar anställda. Det kan göras på olika nivåer i staden men det behövs en understödande uthållig struktur för detta. Det saknas idag. Det blir än tydligare när man ser förvaltningarnas arbete med gap-analyser och kompetensförsörjningsarbete.

Vi efterfrågar fortfarande en stödjande struktur för kompetensutveckling och lärande i Malmö stad. Det finns inget internt system för att ta tillvara kompetens eller kompetensutveckla och utbilda medarbetare i Malmö stad idag. Regeringens satsning äldreomsorgslyft är bra, vi skriver mer om det under rubriken *Regeringens satsningar på äldreomsorgen*, men Malmö stad måste på allvar utarbeta en hållbar strategi för kompetensutveckling.

Kommunal vill lansera en tanke kring att Malmö stad skulle kunna avsätta delar av de överskott som uppstår när året är slut till Kompetensutvecklingsfonder. Därför vill vi att det ges ett uppdrag att utreda frågan och tillsammans med de fackliga organisationerna titta på olika förslag hur sådana ”fonder” skulle kunna utformas.

- En central satsning behövs för att kompetensutveckla vårdbiträden, icke adekvat utbildade barnskötare m.fl. inom Kommunals avtalsområden.
- Ett långsiktigt system för validering bör dessutom utarbetas.

Malmö Stad behöver anställa fler eller validera/kompetensutveckla fler för att möta Malmöbornas och framtidens behov, satsa er ur en ev lågkonjunktur. Fler i arbete ger skatteintäkter, istället för fler på försörjningsstöd som belastar stadens budget.

Språkutveckling

Språkutveckling finns nämnt i förslaget till budget det tycker vi är bra. Det krävs en tanke och en plan från arbetsgivaren hur man ska genomföra detta.

Kommunal har tagit fram en rapport ”Svenska språket är A och O inom äldreomsorgen”.

Det här är en rapport om språkbrister inom äldreomsorgen. Syftet med denna rapport är att peka på allvarliga systemfel som orsakat att många inom äldreomsorgen har bristande språkkunskaper, beskriva hur språkbrister påverkar arbetsmiljön och omsorgskvaliteten samt erbjuda lösningar på dessa problem. När man talar om språkbrister talar man inte om

Kommunal.

medarbetarperspektivet. Men nu hoppas vi på att man tar omtag och att politikerna i nämnderna verkligen tar sitt arbetsgivaransvar i arbetsmiljöfrågorna.

Höga krav i kombination med begränsade resurser är en bidragande orsak till sektorns relativt höga sjukfrånvaro. Vi är övertygade att vi med gemensamma ansträngningar kan vända utvecklingen i sektorn och inte minst i Malmö stad. Så att man inte bara levererar den verksamhet som utgör kärnan i vår välfärd, utan också ger hållbar hälsa för de som ska utföra arbetet. *Vi anser att verksamheterna är underfinansierade, särskilt inom vård och omsorg.*

En Anorektisk organisation skapar höga sjuktal i verksamheten. Dvs när bemanningen är högre på papper än i verkligheten. Man skär ner i smyg genom att inte ersätta fullt ut när någon är borta på arbetsplatsen.

Regeringens satsningar på äldreomsorgen

Den 12 maj 2020 presenterade regeringen ett äldreomsorgslyft på cirka 1,7 miljarder kronor för 2021 vilket sedan utvidgades med cirka 1,7 miljarder kronor ytterligare för 2021 i budgetpropositionen för 2021. Tillsammans motsvarar det enligt regeringen 97,5 miljoner kronor till Malmö stad². Äldreomsorgslyftet innebär att anställda inom äldreomsorgen ska erbjudas betald utbildning på arbetstid.

I presentationen med rubriken Riktade statsbidrag 2021 (bild 15) framkommer att äldreomsorgslyftet motsvarar 49 miljoner kronor. Vi utgår dock från att Malmö stad kommer att ansöka om de ytterligare 49 miljoner kronorna som regeringen föreslagit budgetpropositionen för 2021. Behovet av utbildade undersköterskor och vårdbiträden är stort och det här är en god möjlighet för Malmö stad att öka kompetensnivån och förbättra bemanningen.

49 miljoner kan verka mycket pengar men med tanke på behovet så räcker de pengarna till 188 platser på Vård och Omsorgsprogrammet för vuxna. Det var över 2 000 anställda vårdbiträden i augusti månad.

Vi är också fundersamma kring varför inte det går att spåra pengarna för äldreomsorgslyftet i budgeten.

Utöver satsningen på ett äldreomsorgslyft presenterade regeringen i budgetpropositionen för 2021 en permanent äldreomsorgssatsning på 4 miljarder kronor. Syftet med tillskottet från regeringen är "att skapa ökade förutsättningar att stärka äldreomsorgen". Det motsvarar ett tillskott till Malmö stad på 98,7 miljoner kronor.

Enligt presentationen under rubriken Trygghet och delaktighet (bild 32) framkommer det att de 99 miljoner kronor som tillskjuts äldreomsorgen fördelas enligt följande:

- 21,6 miljoner kronor för fler äldre
- 45 miljoner kronor för äldrelyftet
- 10 miljoner kronor språksatsning för personalen
- 20 miljoner kronor för bättre anställningsvillkor
- 2,5 miljoner kronor för bland annat kultur och fritid för 70+

För det första är det inte rimligt att Malmö stad använder den statliga satsningen för att täcka de demografiska förändringarna. Det är inte avsikten med dessa medel. För det andra ska enligt uppgift de 45 miljoner kronor för "äldrelyftet" täcka upp för vikariekostnader för dem som utbildar sig inom äldreomsorgslyftet. Med risk för att det är något som vi har

² <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/09/lokal-fordelning-av-satsningar-i-budgeten-for-2021/>
(på angiven sida finns en länk till en excel-fil med lokal fördelning)

Kommunal.

missförstått så verkar det konstigt att kommunen avsätter medel för att täcka vikariekostnader för kostnader som kommunen inte har. En person som utbildar sig på 50 procent får sin lön under utbildningstiden (dvs. 50 procent) täckt av bidraget från staten. Kommunen slipper således betala hälften av lönekostnaden för den anställde. När kommunen sedan tar in en vikarie på 50 procent för den tid som den ordinarie anställde utbildar sig görs det naturligtvis med de medel som ursprungligen var tänkt att täcka lönen för den ordinarie personalen.

De pengarna kan användas till att göra andra kvalitetsökningar istället. T.ex. att man kan uppnå högre kontinuitet i vården. En av de bästa insatserna man kan göra då är att ta bort minutscheman inom äldreomsorgen. Låt de som arbetar inom verksamheten lägga upp insatserna tillsammans med brukarna istället för att använda diverse IT-system och att biståndet bedöms i minuter.

Pandemin

Pandemin har med all önskvärd tydlighet visat att det finns brister i verksamheten, brister som vi i Kommunal har påtalat många gånger men arbetsgivaren har underlåtit att göra något åt det.

Staten har under 2020 skjutit till extra pengar som verksamheten så väl har behövt. Tyvärr har inte Malmö stad använt dessa fullt ut. Ej heller tidigare år har alla pengar använts till verksamheten utan boksluten har visat på överskott. Därför är det positivt att man nu ska se över hur man kan använda resultatutjämningsreserven på ett mer offensivt sätt.

Vi ser inte fram emot att gå tillbaka till det normala med stressiga scheman, för kort återhämtning och för få arbetskamrater.

Vi ser fram emot att fler ska få tryggare anställningar och rimliga förutsättningar att göra ett bra jobb!

Med vänlig hälsning

Ewa Glimhed
Ordförande
Kommunal
Vård och Omsorg

Veton Kalici
Ordförande
Kommunal
Förskola/skola

Annika Holst
Ordförande
Kommunal
Fritid, Service o Teknik